

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ПРАВОСВІДОМІСТІО ТА ЗАКОНОТВОРЧІСТІО

Леміщак К.М.,

магістр юридичного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки *Яцишин М.М.*

Розвиток і поглиблення суспільних відносин у державі передбачають одночасне зростання ролі права. При регулюванні будь-яких суспільних відносин важливим є питання про можливість та доцільність його здійснення саме правовими методами.

Науковці по-різному підходять до вирішення цієї проблеми: одні ревно захищають позицію “тріумфу права”, інші – звуження сфери використання правових засобів для регулювання суспільних відносин та контролю поведінки. Постає запитання: з чого ж починається розуміння потреби врегулювання суспільних відносин саме правовими нормами? Пошук відповіді на нього і відображає актуальність дослідження.

Метою дослідження є аналіз взаємозв'язку правосвідомості та законотворчості.

Правосвідомість і право тісно взаємопов'язані: з одного боку, правосвідомість залежить від права як засобу інтелектуального та морального впливу, з іншого – правосвідомість позначається як на правотворенні, так і на правозастосуванні [2, с. 244].

Правосвідомість має перманентний характер, тобто існує до оформлення норми права (як усвідомлена потреба регулювання даних суспільних відносин правом), під час її створення (як ідея, концепція, позиція) та після такого оформлення (як розуміння необхідності правомірної поведінки).

Правило поведінки стає правовою нормою та набуває ознаки обов'язковості та формальності лише після його об'єктивізації. Цьому результату передують тривалі процеси. Дискусію сьогодні викликає розмежування таких понять як правотворення, правотворчість, нормотворчість, законотворчість, законодавчий процес (законодавча процедура).

Аналіз поглядів сучасних науковців дає можливість розмежувати дані категорії таким чином: 1) правотворення – це усі форми і засоби виникнення, розвитку та зміни права, у тому числі і правотворчість [6, с. 204]; 2) правотворчість – це організаційно оформлена частина правотворення, за допомогою якої держава створює обов'язкові правила поведінки, за допомогою яких забезпечується керівництво суспільством. [3]; 3) нормотворчість – це офіційна діяльність уповноважених суб'єктів держави та громадянського суспільства по встановленню, зміні, призупиненні і скасуванню правових норм, їх систематизації; 4) законотворчість – це творення закону від законотворчого замислу, прогнозування, розроблення законопроекту до введення його в дію, тлумачення та можливого подальшого коригування [5, с. 348-349]; 5) законодавчий процес (законодавча процедура) – це нормативно регламентована процедура ухвалення закону, яка складається з певних стадій – самостійних, логічно завершених етапів і організаційно-технічних дій [5, с. 356].

На нашу думку, саме правосвідомість і є рушійною силою до створення норми, тобто саме вона визначає, чи підлягають відносини правовому регулюванню чи ні.

Практично усі вчені відзначають, що поняття “правосвідомість” відображає взаємозв'язок права зі свідомістю : якщо право є об'єктивною реальністю, то правосвідомість – це суб'єктивна реакція людей на право, тобто право у свідомості суспільства. Поряд із цим серед науковців немає єдиного погляду щодо компонентів правосвідомості. У сучасній теорії правоправосвідомість тлумачиться також як система ідей, уявлень, емоцій і почуттів, що виражають ставлення особи, групи, суспільства до чинного, минулого і бажаного права, а також до діяльності, пов'язаної з правом [7, с. 677].

Належне регулювання відносин правом потребує якісної нормативно-правової бази як форми закріплення норм права, адже саме законодавство виконує функцію системостворюючого фактора у правовій системі, забезпечує зв'язок між всіма її елементами, а також між іншими соціальними системами (економічною, політичною, моральною та ін.) [8, с. 149].

Правосвідомість як специфічна форма свідомості також суттєво залежить від типу мислення, що відображає систему правових знань і понять, що регулюють суспільні відносини [1]. Таким чином правосвідомість є необхідною передумовою створення норм права, тому від її рівня залежить, по-перше, сам факт створення норми, по-друге, її зміст, по-третє, її оцінка та дотримання, адже у процесі подальшої правореалізації може виникнути ситуація, при якій відбувається зіткнення індивідуальної та групової правосвідомості, професійної та буденної, що може створити певний дисбаланс у суспільних відносинах. Для запобігання таким ситуаціям необхідним є правове навчання усіх верств населення, аналіз їхнього соціального і правового досвіду, залучення до створення норм спеціалістів відповідних галузей, котрі мають професійні знання та досвід з питань правового регулювання даних суспільних відносин, а також володіють високим рівнем правосвідомості.

Список використаних джерел:

1. Вержовська НА. Основні чинники формування правосвідомості // Зб наук праць Інституту філософії ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. Максименка С. Д. – Т. 12. – Вип.20. – Ч.7 – К.: ГНОЗІС, 2010. – С. 71-78
2. Загальна теорія держави і права: Підручник за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Харків: Право, 2002. – 432 с.
3. Лозинська І. В. Правотворення, правотворчість та законотворчість: проблема співвідношення // Митна справа. – 2011. – №5(77) – С. 18-21
4. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник. – 3-є видання. – К.: Алерта, 2012. – 524 с.
5. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник. – Харків: Консум, 2001. – 656 с.
6. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник. – Харків, 2005. – 455 с.
7. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : підручник –Х., 2006. – 776 с.
8. Соціологія права. Підручник / За заг. ред. Л. М. Герасіної, М. І. Панова. – К., 2003. – 276 с.
9. Соціологія права: навч. посіб. / В.Л. Воднік, Ю.І. Золютарьова, Г.П. Клімова, Н.П. Осипова, О.В. Селюк. – Х.: Право, 2007. – 224 с.
10. Теорія держави і права: навч. посіб. / В. М. Субботін, О. В. Філонов, Л. М. Князькова, І. Я. Тодоров. - К.: Знання, 2005. - 327 с.

СУСПІЛЬСТВО КОНТРОЛЮ І ПРАВО

Супіменко В.І.,

студент Інституту філософської освіти Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент, заступник начальника навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання з питань координації роботи регіональних відділень Національної академії внутрішніх справ *Вовк В.М.*